

sponsored

Een nieuwe manier van begroten

Tijden en zorgprocessen veranderen: de traditionele aanpak van Planning & Control is daardoor niet meer toereikend. Lees in de whitepaper over een nieuwe manier van begroten.

[Download whitepaper >>](#)

VERPLEGING EN VERZORGING

06 APR 2023

11 KEER GELEZEN

PREMIUM

[Opslaan](#) [Reacties](#) 0 [Delen](#)

Zeg JA bij dementie: tools voor een mensgerichte benadering

Laura van Elst

Mensen met dementie worden de hele dag gecorrigeerd. "Dat is frustrerend, leidt tot onbegrepen gedrag en vermindert het werkplezier", aldus improvisatietheatermaker Freya Flach en wijkverpleegkundige Hanneke van de Pol. Daarom ontwikkelde het duo de SPEELS-methode, die mantelzorgers en zorgprofessionals helpt bij een persoonsgerichte benadering. In het onlangs verschenen boek *Zeg JA bij dementie* helpt het duo de lezer met zes principes op weg.

kunnen benaderen. Dat leidt tot overbelasting”, stelt Hanneke van de Pol, wijkverpleegkundige, coach positieve gezondheid en VPT-regisseur. Ook bij zorgprofessionals ziet zij een kennislacune; in de schoolbanken ligt vooral het accent op zorghandelingen, niet op omgaan met mensen met dementie. “Eenmaal aan het werk ligt vervolgens de nadruk van scholing op voorbehouden handelingen en randzaken als hoe vul je de Melding Incidenten Cliënten in. De benadering van mensen met dementie wordt snel vergeten, omdat werkgevers verwachten dat medewerkers dat wel weten.”

Improvisatietheater

In de thuiszorg zag Van de Pol medewerkers worstelen. Want wat als iemand je beschuldigt van diefstal, niet gewassen wil worden of naar zijn overleden moeder wil? “Soms werken goede bedoelingen tijdens zorgmomenten averechts, gaat het contact verloren en ontstaat er opstandigheid of agressie, wat demotiverend is voor de al drukke zorgmedewerker.” Daarnaast ziet Freya Flach, improvisatietheatermaker en voormalig medewerker in de ouderenzorg, dat dementie vooral negatieve associaties oproept. “De nadruk ligt vaak op wat er niet meer mogelijk is. Daardoor lijken mensen met dementie soms niet meer mee te tellen.”

In de schoolbanken ligt vooral het accent op zorghandelingen, niet op omgaan met mensen met dementie, aldus Hanneke van de Pol.

Daarom ontwikkelden Flach en Van de Pol vanaf 2019 de SPEELS-methode, die medewerkers en mantelzorgers handvatten geeft om contact te maken met mensen met een haplerend brein. Het duo combineert daarvoor hun ervaring in de dementiezorg met technieken uit het improvisatietheater. De technieken worden in Nederland nog mondjesmaat gebruikt. In de Verenigde Staten gebruiken ze veel meer *applied improv* technieken om verbinding te maken met mensen met dementie. “Het is niet zo dat improvisatie alles oplost, maar het is een mindset die het vooropstellen van mensgerichte zorg bevordert”, vertelt Van de Pol.

Start met ja

Naast de trainingen die het duo aan mantelzorgers en zorgprofessionals geeft, is de SPEELS-methode nu gebundeld in het boek *Zeg JA bij dementie – Meer zorgplezier door echt contact*. Elke letter staat voor een principe. *Start met ja* is het startpunt. “Mensen met dementie horen namelijk de hele dag ‘nee’ en worden vaak gecorrigeerd”, legt Flach uit. “Door ja als uitgangspunt te nemen, wordt er gekeken naar wat nog wel kan, in plaats van alles wat niet meer lukt.” Als voorbeeld noemt ze een mevrouw die scheldend over de gang loopt. De medewerker kan de mevrouw laten stoppen of afleiden. “Maar wat als je mevrouw erkent in het gevoel en zegt: ‘Ja, wat een rottag hè? Of misschien even meescheldt?’”

Plan niets is het tweede uitgangspunt. “Iemand met dementie heeft langer de tijd nodig om bepaalde informatie te verwerken, terwijl zorgmedewerkers een overvolle route en planning hebben. Star vasthouden aan de eigen agenda is echter lastig wanneer iemand met dementie in een andere wereld zit.” Als voorbeeld noemt Van de Pol een bewoner die uithaalt tijdens het uitkleden en het stempel agressief krijgt. “Stel dat de medewerker vertelt dat zijn broek wordt uitgetrokken, dat direct daarna doet en die meneer die informatie nog niet heeft verwerkt. Dan is uithalen de reflex. Door mee te bewegen en contact te leggen, kan veel onrust voorkomen worden.”

Erken de realiteit van de ander is het derde principe in de SPEELS-methode. “Iemand met dementie kan in een eigen realiteit leven. Het is daarom beter om mee te bewegen en niet te corrigeren dat iemands opa bijvoorbeeld al overleden is.”

Stralend falen

Het volgende principe omvat *Een vraag veranderen in een aanbod*. Flach: “Een beschadigd brein zorgt ervoor dat mensen met dementie niet altijd in staat zijn een vraag te beantwoorden.” Als voorbeeld noemt de improvisatietheatermaker de vraag of iemand een wandeling wil maken. “Iemand met dementie kan vaak niet overzien wat daarvoor nodig is. Door te zeggen ‘kom, hier zijn uw schoenen en jas. Dan gaan we een kwartiertje naar buiten en breng ik u weer terug’, kun je iemand in beweging brengen.”

“Is het echt de moeite waard om te corrigeren als de veiligheid niet in het gedrang komt of kun je iemand in zijn waarde laten?”, zegt Freya Flach.

Ook *Luisteren naar de emotie achter de woorden* is van belang, zegt Flach. “Mensen met dementie kunnen hun woordenschat verliezen of andere woorden gebruiken om te vertellen wat ze bedoelen. Letterlijk reageren daarop werkt niet.” Als voorbeeld noemt ze de veelgehoorde opmerking ‘ik wil naar mijn moeder’. “Met die vraag wordt meestal bedoeld dat iemand zich onveilig voelt of geborgenheid zoekt. Door je af te vragen wat er letterlijk wordt bedoeld, kan je contact maken en aansluiten op iemands behoefte.”

Stralend falen vormt het laatste principe. “Iemand met dementie maakt veel ‘fouten’. Denk aan het afvegen van de mond aan het tafelkleed in plaats van het servet. Maar is het echt de moeite waard om te corrigeren als de veiligheid niet in het gedrang komt of kun je iemand in zijn waarde laten?”, zegt Flach.

Boek

Op 28 maart is *Zeg JA bij dementie* verschenen. Het boek geeft uitleg over dementie, positieve gezondheid, persoonsgerichte zorg, improvisatietheater en de SPEELS-methode en deelt ervaringen van mensen met dementie, mantelzorgers en zorgprofessionals. Vervolgens wordt de

SPEELS-methode per letter uitgediept middels voorbeelden, technieken en adviezen uit het improvisatietheater, uitdagingen op de werkvloer en praktijkoefeningen. “Het laatste hoofdstuk bevat alle ‘ja, maars’ die iemand kan hebben. Deze worden vervolgens weerlegd”, vertelt Van de Pol.

Wat de methode oplevert? “Van mantelzorgers horen we dat het contact met hun naaste verbetert en ze weer met plezier op visite gaan. En doordat mensen met dementie zich gezien en gehoord voelen, krijgt hun leven meer betekenis”, vertelt Flach. “Voor zorgprofessionals kan deze mensgerichte benadering meer contact en minder worstelingen opleveren, wat het werkplezier bevordert”, zegt Van de Pol.

De eerste druk van *Zeg JA bij dementie* is momenteel uitverkocht. De tweede druk is te bestellen en verschijnt medio april.

 Reageer op dit artikel Deel dit artikel

Laura van Elst

Redacteur Zorgvisie, Skipr en Qruux.

PREMIUM

do 29 dec 2022 | Interview

Peter Bennemeer: ‘Bekostiging moet zich aanpassen aan passende zorg’

PREMIUM

do 14 jul 2022 | Achtergrond

‘Woonplannen zijn er alom, maar plannen voor mensen met dementie nog te weinig’